

Een ‘rugzakje’ kan een vonnis zijn: afgewezen

Het zijn vermoedens en mededelingen off the record, maar het lijkt er sterk op dat beroepsopleidingen jongeren en met een autistische stoornis weren als student. „Schoolbesturen houden hun scholen graag ‘schoon’, vanwege de veranderende onderwijsfinanciering.”

Door JULIE WEYERS

AMSTERDAM. Jongeren met autisme worden regelmatig geweigerd op scholen voor beroepsopleiding, ook al hebben zij de juiste vooropleiding. In Eindhoven is een meldpunt geopend waar sinds begin juli 54 klachten zijn binnengekomen van leerlingen met autisme die zijn afgewezen voor een opleiding. Dagelijks komen er één à twee meldingen bij.

„Het grote aantal meldingen is verontwaardigend, want een diploma is toch het toelatingbewijs voor de arbeidsmarkt”, zegt Jos Verhoeven, directeur van de stichting Start Foundation. De Start Foundation is een maatschappelijke investeerder en initiatiefnemer van het zogeheten Meldpunt Autisme scholen. „We willen er via dit meldpunt achter komen hoe groot het probleem is.”

Aanleiding voor het oprichten van het meldpunt was de afwijzing van de 19-jarige Dion de Kievit door SintLucas, een populaire mbo-opleiding voor creatief-technische beroepen met een vestiging in zowel Eindhoven als Bostel. Dit jaar meldden zich er 1.800 leerlingen aan voor 900 plaatsen.

Dion de Kievit heeft een milde vorm van autisme. Hij beschikt over de juiste vooropleiding en legde een intakekwestie van de school met goed resultaat af. Ook zijn zogenoemde ‘thuisopdracht’ (‘Maak een tekening waarin je iets over jezelf vertelt’) werd goed bevonden. In de afwijzingsbrief staat alléén dat De Kievit niet is aangenomen op basis van het laatste selectieonderdeel, het intakegesprek. Maar niet wat er mis ging.

Intakegesprek

Tijdens het intakegesprek gaf De Kievit uit zichzelf aan dat hij, in verband met zijn autisme, graag enige extra begeleiding zou willen, zoals in de eerste tijd van zijn opleiding een wekelijks gesprekje. Verschillende geïnterviewden zijn ervan overtuigd dat hij om deze reden is afgewezen. „Via via heb ik gehoord dat SintLucas niet meer dan twee zorgleerlingen in één klas wil”, zegt Anita Willemsen, directrice bij Autismeplein Eindhoven, een organisatie die 250 mensen met autisme, onder wie Dion de Kievit, begeleidt op het gebied van werk en scholing: „Als ik naar het talent, de motivatie en de testresultaten van Dion de Kievit kijk, kan ik maar één conclusie trekken: hij is afgewezen om zijn autisme.”

Volgens Willemsen worden jongeren met autisme al jaren regelmatig geweigerd door beroepsopleidingen. Ook Verhoeven van de Start Foundation zegt „steeds vaker signalen te ontvangen dat leerlingen met autisme ondanks hun aantoonbare kwaliteiten worden afgewezen.” Hij schrijft dit toe aan de grote druk op scholen. „Zij worden afgerekend op de eindprestaties van hun leerlingen en zijn huiverig voor iedereen die mooie slagingspercentages mogelijk in de weg staat. Zoals leerlingen die extra aandacht nodig hebben.”

Ondermaatse slagingspercentages zijn direct voelbaar voor een school: de onderwijsinspectie roert zich, ouders kiezen liever voor een ‘betere’ school voor hun kinderen. En scholen zijn met de komst van het zogeheten passend onderwijs in augustus 2014 waarschijnlijk nóg strenger aan de

poort voor leerlingen met een beperking, zegt Verhoeven. Dan verandert namelijk de manier waarop de zorg op scholen wordt gefinancierd. Nu geldt: hoe meer leerlingen met een extra zorgbehoefte op een reguliere school zitten, des te meer geld die school kan ontvangen, in de vorm van leerlinggebonden financiering oftewel het ‘rugzakje’. Maar in de toekomst krijgen mbo- en hbo-scholen een vast bedrag voor zorg van het ministerie uitgekeerd, gebaseerd op het aantal leerlingen. En dus ongeacht het aantal leerlingen met een beperking.

Eindhoven

En dat is ongunstig voor scholen in de regio-Eindhoven, waarover de helft van de klachten gaat die tot nu toe bij het meldpunt zijn binnengekomen. Want in deze regio wonen twee keer zoveel autisten als in de rest van Nederland, zo bleek uit onderzoek uit 2011 van de Universiteit van Cambridge. Vermoedelijke reden: technologie-stad Eindhoven trekt bètamensen en uit verschillende onderzoeken blijkt een duidelijke relatie tussen autisme en aanleg voor techniek.

„Lokale schoolleiders verwachten dat het ministerie van Onderwijs bij het vaststellen van het zorgbedrag geen rekening zal houden met de Eindhovense situatie”, zegt CDA-raadslid in Eindhoven Ibrahim Wijbenga, die onlangs vragen over deze kwes-

tie heeft gesteld aan de wethouder van onderwijs. „Off the record hebben verschillende mensen uit het onderwijs mij laten weten leerlingen met autisme om bedrijfsmatige redenen reden nu al zoveel mogelijk te weren.” Dat signaleert ook onderwijsjuriste Katinka Slump. „Schoolbesturen houden hun scholen op dit moment graag ‘schoon’, vanwege de veranderende financiering. Hoe minder moeilijke gevallen een school nu al heeft, hoe beter zij er straks voor staat. Zo werpt het passend onderwijs zijn schaduw vooruit.”

Algemeen directeur Tibosch van SintLucas zegt de precieze reden voor De Kievits afwijzing niet te kennen. „Dat weet de zorgcoördinator”, zegt hij. De zorgcoördinator is niet bereikbaar voor commentaar. „Ik weet wel dat de beslissing op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen”, zegt Tibosch. „Op basis van het advies van interne en externe adviseurs. Die achten de kans dat Dion zijn diploma zal behalen op basis van de hele intakeprocedure te klein.”

In het verslag van de intakekwestie staat echter dat De Kievit goed in staat zal zijn „zich de aangeboden leerstof eigen te maken en te reproduceren met een kwaliteit die duidelijk boven het gemiddelde ligt. Zal het geleerde daarnaast ook heel goed in de praktijk weten te gebruiken.”

Discriminatie van leerlingen met een beperking is verboden, volgens de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Leerlingen met een rugzakje – of hun ouders – zijn echter wel verplicht de school tijdig te informeren over welke zorg er precies nodig is. En voor hen bestaat ook een aparte toelatingsprocedure. „Deze procedure is nadrukkelijk niet bedoeld om te selecteren aan de poort, maar om ervoor te zorgen dat er op tijd een goed handlingsplan klaar ligt”, zegt Slump.

‘Naïef’

Echter, in de praktijk is het volgens haar „naïef” om te denken dat een leerling met zo’n rugzakje een eerlijke kans krijgt. Slumps advies aan ouders is daarom: zwijg over de beperking van je kind. „Zorg dat je eerst een voet tussen de deur krijgt. Als je dat niet doet, is de kans groot dat je kind helemaal geen onderwijs krijgt.” Ook Willemsen van Autismeplein Eindhoven raadt het ouders af om „de diagnose nog langer eerlijk te melden.”

Een woordvoerder van het ministerie van Onderwijs zegt in een reactie dat mbo- en hbo-instellingen verplicht zijn tot „adequate aanpassingen” voor studenten met een handicap of chronische ziekte, tenzij zij kunnen aantonen dat dit voor hen een „onverminderde belasting” is. „Als studenten het gevoel hebben dat toegang wordt geweigerd op grond van handicap of chronische ziekte, dan kunnen zij een klacht indienen bij de onderwijsinstelling zelf. Biedt dat geen soelaas, dan kunnen zij zich voor een oordeel melden bij het College voor de rechten van de mens.”

Tweede Kamerleden Loes Ypma en Mohammed Mohandis van de PvdA hebben naar aanleiding van het Meldpunt Autismeplein schriftelijke Kamervragen gesteld aan minister Bussemaker (Onderwijs, PvdA).

Dion de Kievit Foto Merlijn Doornik

Interview Dion de Kievit

Dion de Kievit (19) maakte bij zijn intakegesprek bij de mbo-opleiding SintLucas in Eindhoven geen geheim van zijn autisme. Hij werd afgewezen. De Kievit heeft het Syndroom van Asperger, een milde vorm van autisme. „Als ik had gelogen, had ik nu op het SintLucas gezeten.”

‘Tip: zorg dat je nooit de diagnose autisme krijgt’

Vanaf het moment dat ik op vijfjarige leeftijd begon te gamen – James Bond 007 Golden Eye op een Nintendo 64 – weet ik dat ik zelf games wil gaan maken. Ik schrijf veel fantasie-verhalen en dan zie ik in mijn hoofd het game- en animatiemateriaal gewoon voor me.

Begin 2012 meldde ik mij aan bij SintLucas voor een opleiding tot gamedesigner. Omdat ik vanwege mijn autisme een rugzakje heb, bleek de sluitingsdatum voor mij een maand eerder te liggen. Mijn aanmelding werd niet eens in behandeling genomen.

Dit jaar was ik wel op tijd, en ik was er van overtuigd dat ik zou worden aangenomen. Ik heb namelijk de vereiste vooropleiding en de resultaten van de intakekwestie waren bovengemiddeld. Het gesprek dat daarna plaatsvond verliep voor mijn gevoel ook prima. Ik liet eigen werk zien en dat vonden ze pracht... nee, wacht... laat ik bescheiden blijven: dat vonden ze goed genoeg.

Ik had ook een lijstje meegenomen naar het gesprek met dingen die mij tijdens mijn studie goed zouden kunnen helpen. Zoals huiswerkbegeleiding mochten mijn cijfers te laag zijn, en toestemming om de documenten af en toe een vraag per mail te stellen. Ik ben namelijk heel erg bang om dom over te komen in de klas als ik als enige iets niet begrijp; dat is een overblijfsel van de basisschooltijd waarin ik erg ben gepest.

Toen ik thuiskwam zei ik tegen mijn moeder: ik ben er door! Maar daarna ontving ik een afwijzingsbrief. Ik dacht dat ik in tweeën werd gescheurd. Het allerergste vond ik dat de reden er niet eens in stond, en dat ze ook niet bereid waren om die mij in een persoonlijk gesprek te vertellen. „Duidelijker gaat het toch niet worden”, kreeg ik te horen.

Als je iemand afwijst, heb dan ook het lef om te zeggen waarom. Breng

het zachtjes. Zeg bijvoorbeeld: ‘Op dit moment kunnen wij de problemen zoals huiswerkbegeleiding er niet bij hebben, sorry.’ Kijk, dan ben je eerlijk, want als je iets niet aankan, dan houdt het op.

Het komt uiteindelijk wel goed met mij. Op dit moment werk ik als bouwvakker – ik installeer en restaureer ventilatiebuizen. Samen met mijn baas ga ik van gebouw naar gebouw en dat is reuzegezellig. Daarnaast werk ik hard aan de verbetering van mijn tekentaalvaardigheid, ik bedenken verhaallijnen en ik leer ontwerpen in 3D. Via via bemachtig ik de benodigde software en ga dan eindelijk zitten klooiën – dat is de beste manier om iets te leren.

Over een jaar hoop ik aangenomen te worden op de hbo-opleiding tot gamedesigner van de Fontys Hogeschool in Eindhoven. Dan ben ik bijna 21 en mag ik een speciale toelatingstest doen, ondanks dat ik niet de vereiste vooropleiding heb gedaan.

Als ik andere jongeren een tip mag geven: zorg dat je nooit de diagnose autisme krijgt, want je krijgt er vroeg of laat problemen mee. Als je het bijvoorbeeld meldt als je naar een baantje solliciteert, sturen ze je onmiddellijk naar huis met de woorden: ‘U hoort nog van ons.’

Zodra ik er het geld voor heb, wil ik mij opnieuw laten testen want ik vind dat de diagnose mij niet meer past. Sinds de pubertijd ben ik enorm veranderd; ik heb vrienden, ga uit, sport. Een tijd geleden ben ik nog naar het gemeentehuis gefietst om te vragen of er niet één of ander subsidiepotje bestaat voor een psychologisch onderzoek. Ze zeiden: ‘Nee meneer, zo’n potje is er niet.’ Een ding weet ik zeker: als ik had gelogen over mijn autisme, had ik nu op het SintLucas gezeten.

JULIE WEYERS